

SVEIKATOS NETOLYGUMŲ MAŽINIMAS: GEBĖJIMŲ RENGIANT VEIKSMŲ PLANĄ IR ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ LĖŠOMIS FINANSUOJAMUS PROJEKTUS STIPRINIMAS

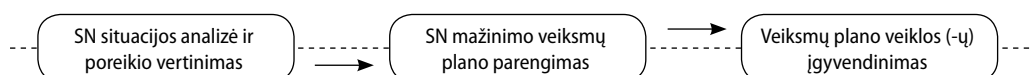

Sveikatos netolygumai (toliau – SN) yra visame pasaulyje aktualūs visuomenės sveikatos iššūkiai, atsiskleidžiantys nagrinėjant skirtingus sergamumo, mirtingumo ir sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo rodiklius. Nors ganėtinai daug dėmesio skiriama SN apibūdinti, išmatuoti ir moksliskai pagrįsti, mažiau kalbama apie tai, kaip būtų galima efektyviai kovoti su jų keliamomis problemomis.

Higienos institutas, siekdamas prisidėti prie SN problemų mažinimo, vykdo projektą „Sveikatos netolygumų mažinimas: gebėjimų rengiant veiksmų planą ir ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamus projektus stiprinimas“. 2012 m. rugpjūčio 15 d. pasirašyta projekto finansavimo ir administravimo sutartis Nr. 20111205/09 su Murska Sobotos visuomenės sveikatos institutu (Slovėnija). Projektas finansuojamas Europos Komisijos, Europos sveikatos ir vartotojų vykdančiosios agentūros (angl. *Executive Agency for Health and Consumers*, EAHC) lėšomis, įgyvendinamas bendradarbiaujant su kitų Europos Sąjungos šalių partneriais: La Laguna universitetu (Ispanija, Tenerife), Medžimurjės regiono Visuomenės sveikatos institutu (Kroatija), Vengrijos nacionaliniu sveikatos vystymo institutu, Bulgarijos nacionaliniu visuomenės sveikatos apsaugos centru, Brightono universitetu (Jungtinė Karalystė), Trnavos universitetu (Slovakija), Nyderlandų sveikatos skatinimo ir ligų prevencijos institutu, Estijos ir Švedijos psichikos sveikatos ir savižudybių institutu. Projektą planuojama baigti 2014 m. rugpjūčio mėn. Bendra projekto vykdymo trukmė – 24 mėn.

Sveikatos netolygumų problema yra daugialypė, t. y. susijusi su daugeliu priežasčių, todėl siekiant mažinti netolygumų paplitimo mastą reikalingas kompleksinis požiūris. Pagrindinis įgyvendinto projekto tikslas buvo stiprinti visuomenės sveikatos specialistų gebėjimus, prisidedant prie sveikatos netolygumų mažinimo. Projekto dalyvių kompetencijos buvo ugdomos daugiapakopio proceso metu, siekiant didinti problemos atpažinimo, jos sprendimo būdų pasirinkimo bei jų realizavimo įgūdžius (žr. 1 pav.). Visuomenės sveikatos specialistai naudingų žinių įgijo tarptautinių renginių metu (mokymai, vasaros mokyklos). Šių renginių metu projekto dalyviai buvo supažindinami su SN situacijos analizės ir veiksmų plano rengimo metodikomis, sveikatos stiprinimo intervencijų diegimo principais, ES struktūrinių fondų lėšų finansuojamų projektų rengimo tvarka, galimybėmis ir pan. Pagrindinis projekto partneris Murska Sobotos visuomenės sveikatos institutas (Slovėnija) taip pat parengė rekomendacinio pobūdžio leidinį „Sveikatos netolygumų mažinimas per sveikatos stiprinimą ir struktūrinius fondus“, skirtą SN mažinimu suinteresuotų asmenų žinioms gilinti.

Septynios projekte dalyvavusios šalys, vadovaudamosi ekspertų (Nyderlandai) pateiktu vertinimo rodiklių rinkiniu, atliko sveikatos netolygumų ir poreikio analizę šalyje. Detalesnei SN analizei kiekviena šalis pasirinko mažesnę administracinę šalies vienetą. Lietuvoje sveikatos netolygumų apžvalga atlikta Rokiškio r. sav., kurioje aukšti sergamumo širdies ir kraujagyslių ligomis rodikliai. Šalių parengtose situacijos ir poreikio

1 pav. Projekto vykdymo etapai

vertinimo apžvalgoje buvo identifikuota regionų SN specifika, juos lemiantys veiksniai bei veiksmi, kurie galėtų sumažinti SN paplitimo mastus. Ši informacija publikuota pirmojoje projekto leidinių trilogijos dalyje „Sveikatos netolygumų situacijos analizė ir poreikio įvertinimas septyniose ES šalyse bei jų regionuose“.

Atsižvelgdama į parengtas regionines sveikatos netolygumų apžvalgas, kiekviena projekte dalyvaujanti šalis sudarė veiksmų planą – strateginį dokumentą, kuriuo remiantis turėtų būti mažinami regione egzistuojantys SN. Lietuvoje parengtas veiksmų planas adaptuotas pagal Rokiškio r. sav. situaciją. Šiame dokumente pristatomi pagrindiniai strateginiai tikslai, jiems įgyvendinti numatomos veiklos bei jas matuojantys indikatoriai. Baigiamajame projekto etape kiekviena šalis įgyvendino iš veiksmų plano pasirinktą veiklą (-as). Siekiant didinti rizikos grupių

asmenų fizinį aktyvumą įtraukiant juos į masinius renginius, Rokiškio r. sav. organizuoti šiaurietiško ėjimo užsiėmimai.

Veiksmų plano rengimo procesas sudarė palankias sąlygas Lietuvos ir užsienio specialistams įgyti reikiamą kompetenciją prisidedant prie veiksmų, mažinančių SN, inicijavimo, vykdymo ir vertinimo. Projektas sustiprino tarpinstitucinį ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą, suteikė galimybes pasidalyti gerąja patirtimi.

Daugiau informacijos apie projektą ir jo metu parengtus leidinius pateikiama Higienos instituto interneto svetainėje <http://www.hi.lt/content/action-for-health.html>.

Eimantė Zolubienė
Higienos instituto

Visuomenės sveikatos technologijų centras